

Til:

Rovviltnemnda region 4 v/
Statsforvalteren i Oslo og viken
sfovpost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Sak: 02/2023

Dato: 04.04.2023

Klage på vedtak om kvote for betinget skadefelling av jerv og bjørn i region 4
Av 27.03.2023

NOAH – for dyrs rettigheter påklager med dette vedtak om kvote for betinget skadefelling av jerv og bjørn i region 4. Rovviltnemnda i region 4 har vedtatt en kvote for betinget skadefelling av én jerv og én bjørn i region 4 i perioden 01.06.2023 til og med 15.02.2024.

Innledende kommentarer

NOAH mener vedtaket er i strid med naturmangfoldlovens (nml.) § 18 når det gjelder vilkåret om å sikre overlevelse av bestandene, vilkåret om skade som i tilfelle av skadefelling må være reell, og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Videre mener NOAH at kvotene for betinget skadefelling setter rovviltbestandene i fare og medfører at målet i § 5 i naturmangfoldloven fravikes, og derfor er vedtaket i strid med nml. § 5 og artikkel 2 og 7 i Bernkonvensjonen.

NOAH understreker også at alle individer av en art har en egenverdi og en rett til å leve. Skadefelling påfører dyr store lidelser, og er ineffektivt med tanke på å hindre «skade». Ved å avlive enkeltdyr gjør man ikke området mindre attraktivt for nye dyr, og resultatet blir rutinemessige drap på rovdyr som egentlig skal være fredet. Vi trenger økt toleranse for ville dyr, spesielt rovdyr, og vil man beskytte beitedyr finnes det en rekke tiltak som har bevist større effekt enn å ta livet av rovdyr.

Man må heller ikke glemme at vi står midt i en naturkrise som naturligvis også rammer norske dyr, og FN påpeker at jakt og fangst er den nest største årsaken til nedgang for arter. Norge var

nylig med på å vedta en ny global naturavtale som er gjeldende for landene som har undertegnet FNs konvensjon om biologisk mangfold. I avtalen er det et klart mål om å: «*Sikre hastetiltak for å stanse menneskelig induisert utryddelse av kjente truede arter og for bevaring av arter, spesielt truede arter, for å vesentlig redusere risikoen for utryddelse, samt å opprettholde og gjenopprette det genetiske mangfoldet innenfor og mellom populasjoner av lokale, ville og domestiserte arter for å opprettholde deres tilpasningspotensiale (...) og effektivt administrere interaksjoner mellom mennesker og ville dyr for å minimere konflikter mellom mennesker og ville dyr for sameksistens*».¹ Avtalens ordlyd er helt tydelig på at truede bestander skal beskyttes og menneskeskapt desimering skal umiddelbart stoppes. NOAH understreker at skyting av sterkt truede arter strider med den nye naturavtalen.

NOAHs vurdering

1. Vilkåret om bestandens overlevelse er ikke oppfylt

Ifølge naturmangfoldloven § 18 kan vedtak om skadefelling kun treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. NOAH minner om at de norske bestandene av store rovdyr ikke er levedyktige. Både jerv og bjørn er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste, hvilket betyr at artene har høy risiko for å dø ut fra norsk natur om rådende forhold vedvarer. NOAH vil uttrykke bekymring for at det i det hele tatt tillates skadefelling av truede rovdyr. Denne skadefellingskvoten kan potensielt bidra til å redusere bestandenes overlevelse. I små, pressede bestander slik som jerve- og bjørnebestanden i Norge, vil ethvert uttak kunne ha store konsekvenser for artene som helhet. Som sterkt truede arter på den norske rødlista, skal jerv og bjørn både etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven ivaretas og sikres levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Dersom rovviltnemnda legger opp til at næringsinteresser prioriteres over bevaringsinteresser uttrykt i § 5 i naturmangfoldloven, og at forvaltningsmålet dermed nås på en annen måte eller i et annet tempo, ville man forvente at det presiseres i vedtaket hvordan og i hvilken tidsramme dette målet planlegges å bli oppnådd. Dette har ikke blitt gjort som medfører at vilkåret om bestandens overlevelse ikke er oppfylt.

¹ Kunming-Montreal Global biodiversity framework. Montreal, Canada, 7-19 December 2022. TARGET 4: “Ensure urgent management actions to halt human induced extinction of known threatened species and for the recovery and conservation of species, in particular threatened species, to significantly reduce extinction risk, as well as to maintain and restore the genetic diversity within and between populations of native, wild and domesticated species to maintain their adaptive potential, including through in situ and ex situ conservation and sustainable management practices, and effectively manage human-wildlife interactions to minimize human-wildlife conflict for coexistence.”

NOAH vil også understreke at forpliktelsen i nml. § 5 innebærer å ta aktive tiltak for å forbedre bevaringsstatusen, slik at jerv og bjørn ikke lenger ville være sterkt truet i Norge. Norge har også denne forpliktelsen overfor det internasjonale samfunnet, på grunnlag av Bernkonvensjonens artikkel 2. I tillegg setter Bernkonvensjonens artikkel 7 krav om at enhver utnytting av vill fauna som er gitt i Vedlegg III skal reguleres for å holde bestanden utenfor fare, under hensyntaken til kravene i artikkel 2.

Føre-var-prinsippet

NOAH kan ikke forstå rovviltnemndas konklusjon om at føre-var-prinsippet ikke kommer til anvendelse i denne saken. Det finnes ikke noen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av verken jerve- eller bjørnebestanden i Norge. I lys av de relaterte usikkerhetene med hensyn til hvordan levedyktigheten av bestandene skal sikres på lang sikt er kravet til kunnskapsgrunnlaget henholdsvis større (jf. § 8 nml.) enn det ville være hvis det var en slik plan vedtatt. Derfor har rovviltnemnda også en større plikt til å vise hvordan den langsiktige overlevelsen sikres ved andre tiltak. NOAH mener at rovviltnemnda ikke har synliggjort noen tiltak som skal sikre at fellingen ikke medfører fare for overlevelse og levedyktighet av jerv og bjørn i Norge.

NOAH stiller seg svært kritisk til den tynne, utilstrekkelige vurderingen som dette vedtaket bygger på. Det foreligger ingen vurdering av konsekvenser av kontinuerlige skadefellingstillatelser på jerv og bjørn. Uten dokumentasjon eller bevis for disse påstandene konkluderer rovviltnemnda at skadefelling ikke truer bestandenes overlevelse. Disse konklusjonene synes snarere å være ønsketenkning og spekulasjon om utviklingen til bestandene. Dette oppfyller ikke kravet i § 8 i nml. om kunnskapsgrunnlaget til offentlige beslutninger.

I lys av jervens og bjørnens status som sterkt truet mener NOAH at det ikke under noen omstendigheter kan tillates skadefelling. NOAH mener at kvotene for betinget skadefelling setter rovviltbestandene i fare og medfører at målet i nml. § 5 fravikes. NOAH mener derfor at vilkåret om at skadefellingen ikke vil true bestandens overlevelse ikke er oppfylt, jf. nml. §§ 9 og 18.

2. Vilkåret om skade er ikke oppfylt

Det er nesten ingenting sagt om skade eller skadepotensialet i vedtaket selv. Når det gjelder bjørn skriver rovviltnemnda at bjørn ikke har forårsaket skade i region 4, med unntak av ett tilfelle i 2004 og i 2012. Når det gjelder jerv står det kun at det var mistanke om jerveskader i 2009, men utover dette har ikke rovviltnemnda nevnt noen spesifikke skader de siste årene i vedtaket.

Rovviltnemnda har ikke gått nærmere inn på vurderingen av skadepotensialet eller risikoen for skade i region 4.

NOAH ser at tilstedeværelsen av rovdyr i et område med beitedyr kan utgjøre en risiko for skade. Men med tanke på at rovdyr må tolereres også utenfor soner som er avsatt til dem, må denne risikoen anses å ha en viss sannsynlighet for forekomst, og risikoen må være av et visst omfang og alvorlighetsgrad. NOAH utfordrer rovviltnemndas antakelse om at nærvær av rovdyr utenfor sonen som er avsatt til rovdyr oppfyller skadevilkåret i henhold til naturmangfoldlovens § 18 første ledd bokstav b.

Det er få observasjoner av rovdyr i regionen. Av jerv har det kun vært sporadiske forekomster, og det er lenge mellom hver gang jerv dukker opp i region 4. Ifølge informasjonen i vedtaket har det ikke vært bekreftede observasjoner av bjørn i perioden 2012 til 2020, men i 2021 ble det felt en bjørn ved skadefelling i Nord-Odal kommune. Dette betyr at vurderingen om skade er rent hypotetisk, med hensyn til hvorvidt skaden vil oppstå, samt omfanget av den forventede skaden.

Vedtaket unnlater å gjennomføre en konkret vurdering av skaderisikoen og å vise – utover generelle uttalelser – hva som er omfanget, alvorlighetsgraden eller sannsynligheten for den eventuelle skaden. Dette betyr at et av hovedvilkårene for å tillate felling ikke er vist å være oppfylt, jf. nml § 18 første ledd bokstav b og Bernkonvensjonens artikkel 9 første ledd bokstav b. I tillegg har de nevnte manglene virket bestemmende på vedtakets innhold som utgjør vedtaket ugyldig, jf. forvaltningslovens § 41.

3. Vilkåret om at det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt

NOAH understreker at skadefelling er lite effektivt dersom det er reduksjon av skadepotensialet man ønsker å oppnå. Skadefelling som prinsipp er også vanskelig å forstå for mange i samfunnet og bidrar til økt konflikt.

Rovviltnemnda mener at naturmangfoldlovens § 18 b gir hjemmel for betinget skadefelling: «(...) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein (...)». NOAH mener derimot at skadefelling ikke er egnet til å avverge skade på husdyr og tamrein. Det finnes en lang rekke tiltak som beitenæringen og myndighetene kan benytte seg av for å motvirke forhold omtalt i paragrafen, og som er langt mer effektive for å beskytte husdyr mot rovdyr. Forskning fra andre land har vist

at tiltak som flaggliner, vokterhund og bruk av avskrekkende midler kan beskytte beitedyr svært effektivt mot rovdyr.^{2 3 4 5 6} Det er også mange muligheter for økonomisk støtte til slike tiltak.

Hovedkonklusjonene fra studier om hvordan redusere rovdyr- og husdyrkonflikter er at det bør legges mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak.^{7 8 9 10 11 12} Felling av rovdyr har kun kortsiktig effekt og ikke effektivt for å forhindre ytterligere angrep. Dette er på grunn av at det vil vandre inn nye individer av den samme arten i området. En undersøkelse fra Spania kom til at felling av rovdyr er kontraproduktivt fra et skadehåndterings- og bevaringsperspektiv.¹³ Studien anbefalte å sette fokus på bedre dyreholdpraksis (ubeskyttet husdyr er mer utsatt for predasjon). Studien baserte seg på flere nye vitenskapelige publikasjoner og konkluderte med at felling av bestander av store rovdyr er uberettiget av vitenskapelige grunner. Felling undertrykker visse egenskaper i rovdyr og endrer dermed rovdyrenes rolle i økosystemet. Forskerne påpekte dessuten at gjennomføring og utfall av forvaltningstiltak rettet mot store rovdyr bør vurderes av **etiske** grunner. Det er på høy tid at myndighetene oppdaterer seg på forskning innen dette feltet, hvorav resultatene helt klart peker på at felling av truete rovdyr ikke er effektivt for å hindre skade på husdyr. Det er svært bekymringsverdig at dagens rovviltforvaltning ikke bygger på vitenskapelig grunnlag

² Iliopoulos et al., 2019. Tools for co-existence: fladry corrals efficiently repel wild wolves (*Canis lupus*) from experimental baiting sites.

<https://bioone.org/journals/wildlife-research/volume-46/issue-6/WR18146/Tools-for-co-existence--fladry-corrals-efficiently-repel-wild/10.1071/WR18146.short>.

³ Bruns, Antonia & Waltert, Matthias & Khorozyan, Igor. (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation*. 21. e00868. 10.1016/j.gecco.2019.e00868.

⁴ Khorozyan, Igor & Waltert, Matthias. (2019). A framework of most effective practices in protecting human assets from predators. *Human Dimensions of Wildlife*. 24. 380-394. [10.1080/10871209.2019.1619883](https://doi.org/10.1080/10871209.2019.1619883).

⁵ Rigg, R., Find'o, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272-280.

⁶ MUSIANI, M., MAMO, C., BOITANI, L., CALLAGHAN, C., GATES, C.C., MATTEI, L., VISALBERGHI, E., BRECK, S. and VOLPI, G. (2003), Wolf Depredation Trends and the Use of Fladry Barriers to Protect Livestock in Western North America. *Conservation Biology*, 17: 1538-1547. <https://doi.org/10.1111/j.1523-1739.2003.00063.x>

⁷ Rigg, R., Find'o, S., Wechselberger, M., Gorman, M. L., Sillero-Zubiri, C., & Macdonald, D. W. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272-280.

⁸ Karlsson, J., & Johansson, Ö. (2010). Predictability of repeated carnivore attacks on livestock favours reactive use of mitigation measures. *Journal of Applied Ecology*, 47(1), 166-171.

⁹ <https://www.science.org/content/article/no-proof-shooting-predators-saves-livestock>.

¹⁰ Treves, Adrian., Krofel, Miha., & McManus, Jeannine. Predator control should not be a shot in the dark. *Front Ecol Environ* 2016; 14(7): 380–388, doi:[10.1002/fee.1312](https://doi.org/10.1002/fee.1312).

¹¹ Bruns, Antonia & Waltert, Matthias & Khorozyan, Igor. (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation*. 21. e00868. 10.1016/j.gecco.2019.e00868.

¹² Miller, J.R.B., Stoner, K.J., Cejtin, M.R., Meyer, T.K., Middleton, A.D. and Schmitz, O.J. (2016), Effectiveness of contemporary techniques for reducing livestock depredations by large carnivores. *Wildl. Soc. Bull.*, 40: 806-815. <https://doi.org/10.1002/wsb.720>.

¹³ Fernández-Gil, A., Naves, J., Ordiz, A., Quevedo, M., Revilla, E., & Delibes, M. (2016). Conflict misleads large carnivore management and conservation: brown bears and wolves in Spain. *PLoS ONE*, 11(3), e0151541., s 10.

NOAH mener det finnes en rekke (ikke-letale) forebyggende tiltak som er langt mer effektive enn skyting for å beskytte beitedyr mot rovdyr. Rovviltnemnda har ikke gitt noen objektiv eller verifiserbar begrunnelse for hvorfor skadefelling er den eneste tilfredsstillende løsningen i denne saken. Derfor kan NOAH ikke se at et av hovedvilkårene for felling er oppfylt, jf. nml § 18 andre ledd og Bernkonvensjonens artikkel 9.

Konklusjon

NOAH ber om at vår klage tas til følge og at det ikke tillates kvote for betinget skadefelling på én jerv og én bjørn i region 4 i perioden 01.06.2023 til og med 15.02.2024. NOAH ber om at vedtaket erklæres ugyldig på grunn av at vilkåret om å sikre bestandenes overlevelse, vilkåret om skade som i tilfelle av skadefelling må være reell og vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger, ikke er oppfylt.

Med vennlig hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter v/
Henriette Løkken Diesen (biolog)